



Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE
DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 82g/2025

privind excepția de neconstituționalitate a articolului 34 alin. (3) din Legea
insolvabilității nr. 149 din 29 iunie 2012

*(aprecierea concluziilor din raportul administratorului provizoriu la adoptarea
hotărârii de intentare a procedurii de insolvabilitate)*

CHIȘINĂU

5 august 2025

Curtea Constituțională, judecând în componența:

dnei Liuba ȘOVA, *președinte de ședință*,
dnei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
dlui Serghei ȚURCAN, *judecători*,
cu participarea dnei Iulia Vartic, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizarea înregistrată la 28 martie 2025,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 5 august 2025, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 34 alin. (3) din Legea insolvenței, ridicată de dl avocat Andrei Iosip, în interesele dlui Andrei Hioară, în dosarul nr. 2i-797/2021, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul central.

2. Sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a fost trimisă la Curtea Constituțională de dl judecător Veaceslav Nicula de la Judecătoria Chișinău, sediul central, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. La 29 decembrie 2021 dl Andrei Hioară în calitate de creditor a formulat o cerere introductivă de intentare a procesului de insolvență în privința SA „Terconvit”. Prin încheierea Judecătoriei Chișinău, sediul central, din 30 decembrie 2021 a fost admisă cererea introductivă, *inter alia*, a fost instituită perioada de observație și desemnat administratorul provizoriu.

4. Ulterior, mai mulți creditori au formulat cereri de alăturare la cererea introductivă.

5. La 19 februarie 2025, dl avocat Andrei Iosip a ridicat, în interesele dlui Andrei Hioară, excepția de neconstituționalitate a articolului 34 alin. (3) din Legea insolvenței.

6. Prin Încheierea din 17 martie 2025, Judecătoria Chișinău a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate și a sesizat Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

B. Legislația pertinentă

7. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 20 Accesul liber la justiție

„(1) Orice persoană are dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime.

(2) Nici o lege nu poate îngrădi accesul la justiție.”

Articolul 23

Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 26

Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

[...]”

Articolul 46

Dreptul la proprietate privată și protecția acesteia

„(1) Dreptul la proprietate privată, precum și creanțele asupra statului, sunt garantate.

(2) Nimeni nu poate fi expropriat decât pentru o cauză de utilitate publică, stabilită potrivit legii, cu dreaptă și prealabilă despăgubire.

[...]”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

8. Prevederile relevante ale Legii insolabilității nr. 149 din 29 iunie 2012 sunt următoarele:

Articolul 34

Hotărârea de intentare a procedurii de insolabilitate

„(1) Instanța de insolabilitate hotărăște, în baza aprecierii temeiului de insolabilitate și a faptelor constatate în cadrul examinării cererii introductive, asupra intentării procedurii de insolabilitate sau asupra respingerii cererii introductive.

(2) Hotărârea de intentare a procedurii de insolabilitate devine executorie în momentul pronunțării. Dispozitivul hotărârii se înmânează administratorului desemnat imediat.

(3) Prin hotărârea de intentare a procedurii de insolabilitate, instanța de insolabilitate dă apreciere concluziilor din raportul administratorului provizoriu, prevede mărirea revendicărilor asupra cărora obiecțiile debitorului și/sau ale creditorilor au fost respinse ori

considerate ca fiind întemeiate, desemnează administratorul insolvabilității și instituie, după caz, comitetul creditorilor.

[...]”.

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

9. Autorul excepției menționează că legislatorul nu a stabilit criterii clare pe baza cărora instanța de insolvabilitate urmează să aprecieze concluziile raportului administratorului provizoriu. Astfel, norma omite să precizeze dacă instanța poate să respingă integral sau parțial concluziile prezentate în raport și care este soluția dacă este prezentat un raport incomplet sau defectuos. Așadar, în absența unor criterii clar definite, instanțele de insolvabilitate au o marjă discreționară și pot veni cu interpretări divergente, care pot conduce la o practică neunitară.

10. De asemenea, articolul 34 din Legea insolvabilității nu prevede expres dreptul creditorilor de a contesta raportul administratorului provizoriu.

11. În concluzie, autorul sesizării a notat că legislatorul trebuie să clarifice următoarele aspecte: criteriile obiective pe care instanța trebuie să le utilizeze în aprecierea raportului administratorului provizoriu; împuternicirile instanței în raport cu concluziile administratorului provizoriu; obligația instanței de a-și motiva soluția adoptată, astfel încât orice decizie de respingere sau de modificare a raportului să fie fundamentată pe argumente juridice și economice clare.

12. Autorul sesizării pretinde că dispozițiile contestate sunt contrare articolelor 6, 7, 20, 23, 26 și 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

13. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

14. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în prezenta cauză a unor prevederi din Legea insolvabilității, ține de competența Curții Constituționale.

15. Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este formulată de subiectul căruia i s-a conferit acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

16. Obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie articolul 34 alin. (3) din Legea insolvabilității. Articolul contestat a mai făcut obiectul controlului constituționalității, însă din perspectiva altor critici (a se vedea DCC nr. 112 din 15 iulie 2021). Curtea admite că norma contestată ar putea fi aplicată la examinarea cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

17. În jurisprudența sa, Curtea a reținut că omisiunea legislativă poate constitui obiect de examinare al Curții Constituționale dacă aceasta afectează un drept fundamental (a se vedea, în acest sens, HCC nr. 12 din 6 aprilie 2021, § 35). Astfel, Curtea va analiza, prin prisma argumentelor autorului sesizării, dacă prevederile contestate reprezintă o ingerință într-un drept fundamental (a se vedea HCC nr. 12 din 6 aprilie 2021, § 29; HCC nr. 16 din 20 mai 2021, § 31).

18. Curtea reține că autorul sesizării a menționat incidența articolelor 6 (*separația și colaborarea puterilor*), 7 (*Constituția, Lege Supremă*), 20 (*accesul la justiție*), 23

(dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle), 26 (dreptul la apărare) și 54 (restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți) din Constituție.

19. Curtea menționează că articolele 6 și 7 din Constituție comportă un caracter general și nu pot constitui repere separate, ci trebuie coroborate cu alte prevederi din Constituție, care trebuie să fie aplicabile (a se vedea DCC nr. 123 din 3 octombrie 2024, § 15).

20. De asemenea, Curtea a notat, în jurisprudența sa, că articolele 23 și 54 din Constituție nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorul sesizării trebuie să demonstreze existența unor ingerințe în drepturile fundamentale garantate de Constituție. Abia în cadrul analizei caracterului justificat al ingerinței abstracte în drepturile fundamentale garantate de Constituție Curtea poate pune în operă prevederile acestor articole (DCC nr. 15 din 16 februarie 2023, § 19; DCC nr. 123 din 3 octombrie 2024, § 16).

21. Cu privire la pretinsa încălcare a articolului 20 din Constituție, Curtea reține că acest articol îi garantează oricărei persoane dreptul la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care le violează drepturile, libertățile și interesele legitime. Condiția stabilită de articolul 20 din Constituție este ca instanța de judecată să ofere motive rezonabile în hotărârea de intentare a procedurii de insolabilitate. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a notat că obligația instanțelor judecătorești de a-și motiva deciziile reprezintă o garanție procedurală esențială în baza articolului 6 § 1 din Convenție, pentru că le demonstrează părților că argumentele lor au fost avute în vedere, pentru că le oferă posibilitatea de a formula obiecții sau de a contesta hotărârea și servește, de asemenea, pentru prezentarea motivelor hotărârii judecătorești către public (a se vedea *Siredzhuk v. Ucraina*, 21 ianuarie 2016, § 63). De asemenea, Curtea Europeană a menționat că articolul 6 § 1 din Convenția Europeană impune, în principiu, ca o instanță sau un tribunal să fie competent să examineze toate chestiunile de fapt și de drept care sunt relevante litigiului cu care a fost sesizată (a se vedea *Ozdil și alții v. Republica Moldova*, 11 iunie 2019, § 68). Acest fapt presupune, în special, că instanța trebuie să aibă competența de a examina, pe fond, punct cu punct, fiecare dintre motivele litigiului, fără să refuze examinarea vreunui dintre ele, și să motiveze în mod clar respingerea lor, dacă aceasta este necesară.

22. Autorul sesizării afirmă că omisiunile legislative invocate, contrar prevederilor articolului 20 din Constituție, permit arbitrariul și face posibilă încălcarea dreptului la satisfacție efectivă din partea instanțelor judecătorești competente împotriva actelor care violează drepturile, libertățile și interesele sale legitime. În special, autorul susține că legislatorul nu stabilește criterii clare pe baza cărora instanța de insolabilitate, la adoptarea hotărârii de intentare a procedurii de insolabilitate, urmează să aprecieze concluziile din raportul administratorului provizoriu.

23. Curtea reține că legislatorul, pe baza articolelor 72 alin. (3) lit. e) și 115 alin. (4) din Constituție, deține prerogativa de a reglementa prin lege organică procedura de judecată și de a stabili competența instanțelor la examinarea cauzelor de insolabilitate, inclusiv de a determina pe baza materialelor examinate dacă un subiect este sau nu în stare de insolabilitate. În special, legislatorul a reglementat o perioadă de observare, în interiorul căreia se întreprind anumite măsuri [se aplică măsuri de asigurare, debitorul depune referința, creditorii înaintează creanțe etc.], iar administratorul provizoriu are obligația, *inter alia*, să examineze situația economică a debitorului și să întocmească un „raport de verificare a existenței temeiurilor de intentare a procesului

de insolvabilitate sau de respingere a cererii introductive” (articolul 25 alin. (5) lit.b)), numit și „raport de activitate în care se descrie starea economico-financiară a debitorului, prin care să propună fie intentarea procedurii de insolvabilitate, fie intentarea procedurii simplificate a falimentului ori prin care să constate solvabilitatea debitorului și încetarea procesului” (a se vedea articolul 27 alin.(1) din Lege).

24. Raportul împreună cu tabelul preliminar al creanțelor (a se vedea articolul 29 din Lege) reprezintă documente importante cu valoare probantă întocmite de un administrator provizoriu – profesionist în domeniul insolvabilității, pe baza cărora instanța de insolvabilitate își formează opinia asupra stării patrimoniale a debitorului și decide intentarea procedurii de insolvabilitate sau respingerea cererii introductive, acestea, însă, nu constituie probe determinante la adoptarea hotărârii. În procesul de judecare a cauzei instanța de insolvabilitate este obligată să supună unei analize complexe argumentele și probele creditorului-semnatar al cererii introductive, argumentele și probele debitorului menționate în referință (articolul 28), constatările din raportul administratorului provizoriu (articolul 25 alin. (5) lit. b)), dar și alte probe relevante obținute de instanță (articolul 30 alin. (2)) și să adopte una din hotărârile prevăzute la articolul 30 alin. (4) din Legea insolvabilității: (i) să constate insolvabilitatea debitorului și să intenteze procesul de insolvabilitate; (ii) să constate insolvabilitatea debitorului și să intenteze procedura simplificată a falimentului; (iii) să respingă cererea introductivă și să refuze intentarea unui proces de insolvabilitate (DCC nr. 136 din 27 septembrie 2022, § 27).

25. Curtea reține că legislatorul a stabilit că „instanța de insolvabilitate hotărăște, în baza aprecierii temeiului de insolvabilitate și a faptelor constatate în cadrul examinării cererii introductive, asupra intentării procedurii de insolvabilitate sau asupra respingerii cererii introductive” (articolul 34 alin. (1)). În cazul în care hotărăște intentarea procedurii de insolvabilitate, instanța, în baza normei contestate, este ținută: (i) să dea apreciere concluziilor din raportul administratorului provizoriu; (ii) să prevadă mărimea totală a revendicărilor înaintate de către creditorii; (iii) să prevadă mărimea revendicărilor asupra cărora au fost obiecții din partea debitorului sau/și a creditorilor și care au fost respinse de către instanță; (iii) să prevadă mărimea revendicărilor asupra cărora au fost obiecții din partea debitorului sau/și a creditorilor și care au fost considerate de către instanță ca fiind întemeiate, precum și să se pronunțe asupra altor chestiuni importante (a se vedea, *inter alia*, articolele 34 alin. (3) – (6) din Legea insolvabilității și 241 din Codul de procedură civilă). Prin urmare, instanța de judecată este obligată să motiveze hotărârea și să indice în ea de ce acceptă sau respinge creanțele înaintate, justificând astfel declanșarea procedurii de insolvabilitate în privința debitorului.

26. Cu privire la afirmația autorului sesizării, potrivit căreia legislatorul ar fi omis să reglementeze dreptul creditorului de a contesta raportul administratorului provizoriu, Curtea notează că articolul 37 din Legea insolvabilității stabilește că (i) hotărârea de intentare a procedurii de insolvabilitate poate fi atacată cu apel de către debitor, cu excepția cazului prevăzut la articolul 21 alin. (6), sau de către orice creditor care are un interes legitim și (ii) hotărârea de respingere a cererii introductive poate fi atacată cu apel de către participanții la proces.

27. Instanța de apel, la rândul său, deține competența (a se vedea articolele 8 alin. (6) din Legea insolvabilității și 386 din Codul de procedură civilă) de a casa sau modifica soluția primei instanțe dacă: (i) circumstanțele importante pentru soluționarea cauzei nu au fost constatate și elucidate pe deplin; (ii) circumstanțele importante pentru

soluționarea cauzei, pe care prima instanță le consideră constatate, nu au fost dovedite cu probe veridice și suficiente; (iii) concluziile primei instanțe, expuse în hotărâre, sunt în contradicție cu circumstanțele cauzei; (iv) normele de drept material sau normele de drept procedural au fost încălcate sau aplicate eronat. Acest fapt reprezintă o garanție suplimentară împotriva arbitrarului.

28. Prin urmare, având în vedere obligația instanței de a motiva hotărârea atunci când dă apreciere raportului administratorului provizoriu, precum și posibilitatea de a contesta cu apel hotărârea instanței de insolvență, Curtea reține că norma contestată conține garanții procedurale esențiale ale dreptului de acces liber la justiție (a se vedea DCC nr. 12 din 1 februarie 2022, § 22).

29. Din analiza dispozițiilor contestate în raport cu situația descrisă de autorul excepției, Curtea nu a putut identifica vreo restrângere a exercițiului dreptului de acces la un tribunal și al dreptului la apărare, garantate de articolele 20 și 26 din Constituție.

30. Prin urmare, pe baza celor menționate mai sus, Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate nu întrunește condițiile de admisibilitate și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g), 140 alin. (2) din Constituție, 27 alineatele (2) și (4) lit. d), 37 și 40 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate a articolului 34 alin. (3) din Legea insolvenței, ridicată de dl avocat Andrei Iosip, în interesele dlui Andrei Hioară, în dosarul nr. 2i-797/2021, pendinte la Judecătoria Chișinău, sediul central.

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă niciunei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte de ședință

Liuba ȘOVA

Chișinău, 5 august 2025

DCC nr. 106

Dosarul nr. 82g/2025